

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre. . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELNIK HETENKENT EGYSZER:

szombaton és egyes rendki-
vüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:

Városi közlevéltár (városház,
földszint 7. sz. lde küldendők
a kéziratok.

KIADÓHIVATAL:

Városi könyvnyomda-vál-
lalat irodája. lde küldendő
az előfizetési díjak és hirde-
tések.

KÖZIGAZGATÁSI, KOZMŰVELŐDÉSI ÉS KOZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. * Felelős szerkesztő: KONCZ AKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

A sztrájk-korszak.

(R. S.) Korunknak egyik legszomorubb s legmégesebb tünete a sztrájk. Terjedésében, miként a pestis-járvány, nem ismer távolságot és országokon, tengereken, hegyeken átszárnyalva, megfertőzi az egész világot. Az egyes államok között való békés viszony hosszú és beláthatatlan időnkig biztosítottnak látszik, ám a vén Európában mégis mindenütt igen zavarosak a belső politikai viszonyok s a kormány egyik legfőbb gondoskodásának tárgya éppen a sztrájkok keletkezésének megakadályozása, a munka adó és munkás között a civódások és ellentétek megszüntetése, a munkásosztály bajainak orvoslása s az ezekkel kapcsolatos szociálpolitikai törvények alkotása. Gazdag s a kereskedelem s ipar terén előrehaladt államok a sztrájkok káros hatását valahogy még kiheverik, a szegényebb nemzetek testén a sztrájk nem egyéb, mint kelevény, melyet, ha idejekorán onnan el nem távolítanak, a szervezetet egészséges fejlődésében megbénítja. Végső eszköznek jogosult lehet a sztrájk, ha a munkás kizsákmányolása, a munkaadó embertelen bánásmódja idézte elő. Ebben az esetben minden igazságszerető hatóságnak, sajtónak s társadalomnak pártolnia kell a munkást, hogy jogos érdekeit megvalósíthassa.

De épp úgy védelemre és pártolásra kell, hogy találjon a munkaadó is, akinek vállalata, békés munkássága és magánvagyonja ellen valószínű merénylet a jogtalan és izgatással előidézett sztrájk. A munkaadó tőkéjén kívül sokszor megfeszített munkásságát, a gondok egész özönét, nyugalmát, nevének tisztaságát kockáztatja s mindez könnyen áldozatává lehet egy munkásvezér szeszélyének, egy hosszabb ideig tartó sztrájk. S hogyan türhető el egy jogállamban, hogy a munkaadót, ha szerződéssel bíró alkalmazottjait a felmondási idő lejártá előtt elbocsátja, a törvény elmarasztalja, ellenben, ha az alkalmazottak egy szép nyári reggel kimondják a sztrájkot, az egy röpke szóval minden el van intézve s a vállalt, de nem teljesített munkának veszteségét s a fölmerült kiadásokat senki sem fedezi.

Agrár állam vagyunk, de egészen bizonyos, hogy csak úgy állhatunk meg helyünkön s használhatjuk ki kedvező földrajzi fekvésünket a nyugati fejlett államok szinte késhegyig menő versenye mellett, csak úgy szoríthatjuk vissza

természetes medrébe a kivándorlás dagadó hullámain, ha a gondos kezekkel megalapozott iparfejlesztést mielőbb kiépítjük.

Nálunk azonban még hiányzik a produktív vállalkozásokra a kedv s a magyar középosztály inkább elhelyezi pénzét három százalékra a takarékbba, iskolákat végzett fiát pedig beprotezsálja valamelyik kevés, de biztos jövedelmű állami hivatalba, semhogy vagyonának s képességének megfelelő vállalatba fogjon. Versenyképes ipart tehát csak külföldi tőke behozatalával teremthetünk, de melyik kötözni való bolond gyáros viszi pénzét olyan országba, ahol a sztrájk réme fenyegeti és üldözi.

A lakáshiány már országszerte tapasztalható s mind sürűbben felhangzik a panasz, hogy nemcsak a fővárosban, de az ország különböző helyein is kevés a lakás. Miért? Mert akinek telke van s megfelelő tőkével rendelkezik, az is csak hosszas halogatás és tépelődés után épít, mert valóban senki sincs biztosítva az ellen, hogy félig felépített házat nem rombolják-e le a munkát akadályozó sztrájkolók. Az állami üzemek az előirányzott költség túllépésével csak a legnagyobb erőlködéssel teljesítik s fejezik be a közhasznú munkákat s általános a panasz a munkahiány és a munkászavargások miatt.

A szociálpolitikai alkotások terén a mostani kormány rövid egy év alatt több becses és áldásos törvényt hozott tető alá, mint az előző kormányok hosszú évtizedek alatt. Ezt az igazságot még a szociálista vezéreknek is el kell ismerniök s a munkásosztálynak igazán nincs oka az elégedetlenségre. Kétségtelen, hogy a mindinkább fokozódó drágaságot a sztrájkok eredményezik és hogy a sztrájkokkal még ha látszólag sikert is ért el a munkás, alapjában véve nem nyert semmit, mert ugyanakkor a drágaságot is növeli. Igaz ugyan, hogy a munkabér emelésével nagyobb lesz a forgalom is, de viszont az is való, hogy a fogyasztási s élelmi cikkek drágaságát is emeli s hogy a drágaság éppen a munkásosztályt sújtja a legérzékenyebben. Erre a legjobb példa Amerika, ahol az utóbbi években határozottan javultak a munkabérek, de viszont az élelmi cikkek árai is föltűnően emelkednek. Az amerikai munkásügyi hivatal a drágaságról majdnem ezer olyan kiskereskedőtől szerzett be most adatokat, akiknél a munkásosztály szerzi be élelmicikkeit. Ezekből az adatokból kitűnik, hogy a legutóbbi néhány év alatt Amerikában a marhahús ára hét százalékkal, az

ürühus 12, a sertés 14, a burgonya 17, a liszt 15, a vaj 11, a tej 8 százalékkal, a szalonna ára egy év alatt 30, a tojás ára pedig ugyancsak egy év alatt 32 százalékkal emelkedett. A mi kivándorlókink ezekkel a körülményekkel idehaza nem számolnak s csak akkor tudják meg, mikor már késő s az ígéret földjén kikötöttek.

A sztrájkban a legutóbb összeállított sztrájkstatisztikák szerint Németország vezet, ahol egy év alatt 2403 sztrájk eset fordult elő. Utána következik Franciaország 830, Ausztria 686, Magyarország 335 s végül Belgium, hol 1906-ban 220 munkásviszály volt. A többi állam mind kisebb számokkal szerepel.

A sztrájkok tartamát s szociális részét tekintve, az első helyen áll Franciaország, ahol a sztrájkban 177.666 sztrájkoló közzül 26.606 nő s 6933 kiskorú munkás vett részt, 148 esetben pedig a békebíró hivatalból avatkozott a sztrájkmozgalomba, amire a francia törvény őt fölhatalmazza. Annak jellemzéséül, hogy a francia munkások minő elkeseredet harcot folytatnak munkaadóik ellen s mennyire a vezérek befolyása alatt állanak, megemlítjük a következő esetet:

Egy francia gyáros, kinek üzeme tizennégy napig állott sztrájk alatt, naponkint és fejenkint egy font kenyert és hust osztatott ki sztrájkoló munkásainak gyermekei s hozzátartozói között, amivel tagadhatatlanul nemeslelkűségét mutatta. Ezt a munkaadót a részben sikerrel elért mozgalom leszerelése után rövid idő múlva újra sujtotta a sztrájk s ekkor munkásainak a tizenhárom sztrájknapból hat napra teljes munkabért fizetett, ám a következő év elején mégis újra kiütött nála a sztrájk. Így van ez más országokban is.

Mindezekből nyilvánvalóan kitűnik, hogy a sztrájkok rohamos szaporodása olyan belső ellenség, amely ellen ma már minden állam védekezik. A jogtalan sztrájkok kiirtása a munkásságnak is elsőrendű érdeke, mert csak így lehet haladni, a munkahiányt megszüntetni, a munkát tökéletesíteni, piacot szerezni, aminek következése azután a jogos és természetes munkabéremelés.

E cél kivívásában pedig ne támaszkodjunk — mint mindenben — csupán a kormányra, mert ezen a téren az állam nem nélkülözheti a társadalom közreműködését. Szükség van arra, hogy kaszinók, klubok, legényegyletek, társulatok és szakszervezetek összefogjanak s az osztálygyűlést szitása helyett együtt munkálkodjanak.

Sokat tehetnek ebben a dologban a néptanítók, erkölcsös, gondos neveléssel, s a különböző felekezetek lelkészei a már-már pusztuló vallásos érzés fejlesztésével, mert a vallás a leghűbb őre a haza, a munka, az emberszeretet s a magántulajdon megbecsülésének.

1907. évi III. törvénycikk

a hazai ipar fejlesztéséről.

(Szentelést nyert 1907. évi január hó 9-én. Kihirdettetett az Országos Törvénytárban 1907. január hó 12-én.)

(Folytatás.)

A jelen törvény alá eső gyárakat és ipartelepeket továbbá a törvényhatóságok és községek

felmenthetik az 1890. évi I. t.-c. 1. §. 3. pontjában, illetőleg 29. és 36. §-aiban foglalt azon kötelezettség alól, hogy a vasuti és hajóállomásokat a legközelebbi közúttal vagy községi összekötő utak, valamint a községi közlekedő utak építési, kezelési és fentartási költségeihez hozzájárulni tartoznak, valamint felmenthetik az 1890. évi I. t.-c. 81. §-a értelmében engedélyezett vámok alól is.

Az ujonnan létesítendő, vagy lényegesen kibővülő gyárak és ipartelepek, habár nem esnek is ezen törvény rendelkezései alá, amennyiben felállításukat vagy kibővítésüket közgazdasági érdekek teszik kívánatossá, felmenthetők a törvényhatósági és községi adó, illetőleg a község (város) által szedett vámdíjak és egyéb helyi szolgáltatmányok alól.

A törvényhatóságnak, illetőleg községnek ezekre nézve hozott határozatai fölött a kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterekkel egyetértőleg a belügyminiszter dönt, Horvát-Szlavonországban pedig a horvát-szlavon-dalmátországi bán jóváhagyása szükséges, aki e tekintetben a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg jár el.

Ezen szakasz rendelkezései a Horvát-Szlavon-Dalmátországi autonóm törvényeit a községek szervezetéről nem érintik.

Törvényhatóságok, városok, községek, felmentését megtagadó határozatai ellen felebbezésnek nincs helye.

II. FEJEZET.

A közszállításokról.

13. §.

Az állam, törvényhatóságok, községek, az ezek által fentartott vagy segélyezett intézetek és intézmények, valamint a közforgalomra berendezett hazai közlekedési vállalatok ipari szükségletei és munkálatai rendszerint a magyar korona országainak ipara révén fedezendő.

Az állami és közhatósági megrendelések számlái, a tényleg megtörtént átvétel után, százezer koronát meg nem haladó összegnél a szállítás befejezésétől számított harminc nap alatt, százezer koronát meghaladó összegnél pedig hatvan nap alatt kifizetendő.

A kereskedelemügyi miniszter a saját főhatósága alatti hatóságoknak, hivataloknak, intézeteknek, intézményeknek és vállalatoknak, más miniszter pedig a hatósága alá tartozó hatóságoknak, hivataloknak, intézeteknek és intézményeknek a kereskedelemügyi miniszter hozzájárulásával, egyes indokolt esetekben felmentést adhat.

14. §.

A közszállításokat és közmunkákat teljesítő ipartelepeket és vállalatokat abból a szempontból, hogy a szállítandó tárgyak hazai anyagokból, hazai ipartelepeken készülnek-e, illetőleg a munkálatok hazai iparosokkal végeztetnek-e, a kereskedelemügyi miniszter ellenőrzi.

Felhatalmaztatik a kereskedelemügyi miniszter, hogy tekintet nélkül az 1897. évi XX. törvénycik 38. és 39. §-ainak rendelkezéseire, az illető

miniszterekkel egyetértőleg rendeleti uton szabályozza a 13. §-ban felsorolt hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények ipari szükségleteinek és munkáinak beszerzését, illetve végeztetését, kiírását, odaitélését, a szerződések kötését és teljesítésük ellenőrzését.

A törvényhatóságokra és községekre vonatkozólag ez irányban a belügyminiszter intézkedik.

15. §.

A szállításoknál vagy munkáknál tapasztalt beigazolt visszaélés esetén a szállító vagy vállalkozó az illető miniszter által, a kereskedelemügyi miniszter hozzájárulásával végleg vagy [meghatározott időre kizárható és ismétlés esetén kizárandó.

Minden kizárásról a kereskedelemügyi miniszter a kizárás kimondásával egyidejűleg a kizárás okának megjelölésével értesítendő, aki a kizárt szállítókról és vállalkozókról nyilvántartást vezet, s ezt az összes miniszterekkel átiratilag közli.

16. §.

A 13—15. §§-ban felsorolt rendelkezéseknek és elveknek a horvát-szlavonországi országos kormány hatósága alatt álló hatóságok, hivatalok, intézetek és intézmények beszerzéseinek leendő alkalmazásánál az intézkedési jog a bánt illeti meg.

III. FEJEZET.

Záró határozatok.

17. §.

Ez a törvény 1907 január hó 1-én lép életbe. Ennek I. fejezete 1915. december hó 31-ig marad hatályban, de az ennek hatálya alatt engedélyezett kedvezmények az engedélyezési leiratban megállapított időnkig érvényben maradnak. Az 1899. évi XLIX. törvénycikk hatályát veszti.

18. §.

Felhatalmaztatik a minisztérium, hogy ezen törvényt Fiume városában és kerületében az ottani viszonyok figyelembe vételével rendeleti uton külön léptesse életbe.

19. §.

E törvény I. fejezetének végrehajtásával a kereskedelemügyi, földmivelésügyi, pénzügyi és belügyi miniszterek bizatnak meg. Horvát-Szlavon-Dalmátországokra nézve a fejezet végrehajtásánál a kereskedelemügyi miniszter Horvát-Szlavon- és Dalmátországok bánjával egyetértően jár el, a 8. §-t illetőleg pedig Horvát-Szlavon-Dalmátországokra vonatkozólag a horvát-szlavon-dalmát bán bizatik meg.

A törvény II. fejezetének végrehajtásával a minisztérium, Horvát-Szlavonországra nézve — a horvát-szlavon országos kormány hatósága alá nem tartozó állami hivatalok és intézetek kivételével — a horvát-szlavon-dalmát bán bizatik meg.

ELSŐ RÉSZ.

A hazai iparnak nyújtandó kedvezményekről.

A hazai ipar fejlesztéséről szóló 1907. évi III. t.-cikk I. fejezetének végrehajtására — a pénzügyi, belügyi és földmivelésügyi m. kir. miniszter urakkal, illetőleg Horvát-Szlavonországra nézve a horvát-szlavon-dalmátországi bán urral egyetértőleg — a következőket rendelem.

I. FEJEZET.

A kedvezményezhetőség előfeltételei.

1. §.

A törvény 1-ső §-ának 1-ső pontja szerint állami kedvezményekben részesíthetők a magyar szent korona országaiban ujonnan keletkező, a technika fejlődése szerint berendezett gyári vállalatok, ha oly cikket állítanak elő, melyek a magyar szent korona országaiban gyárilag egyáltalán nem, vagy nem oly mértékben állítanak elő, hogy a fogyasztás jelentékenyebb részét fedeznék, vagy általában oly cikket állítanak elő, amelyek gyártásának fokozását általános közgazdasági érdekek teszik kívánatossá.

A jelen törvény szempontjából gyáraknak tekintendők általában mindazon ipartelepek, melyeken rendszerint zárt helyiségekben, legalább 20 munkás állandó foglalkoztatása mellett, gépek vagy készülékek segítségével és tömeges gyártásra alkalmas munkamegosztással iparcikket állítanak elő.

A 20 munkás állandó foglalkozásától el lehet tekinteni, ha az előállításnál alkalmazott eljárások mineműsége és a termelt iparcikkek mennyisége és értéke ezek nélkül is kétségtelenné teszik a gyári jelleget, mint pl. az elektromos áramfejlesztő telepeknél, vegyészeti gyáraknál, mechanikai fonó- és szövőgyáraknál, tejet gépek igénybevételével iparcikké feldolgozó telepeknél, mezőgazdasági szeszgyáraknál stb.

Valamely iparcikk akkor gyárilag előállított, ha oly ipartelepen készült, amely a fentiek szerint gyár.

Valamely gyár akkor a technika fejlődése szerint berendezett, ha abban az iparcikket a technika mindenkori fejlettségének megfelelő gépberendezéssel és gyártási eljárással állítják elő.

Az ujonnan keletkező gyári vállalatok azok, amelyek a törvény hatálybalépte után helyeztetnek üzembe. (Lásd az utasítás 10. §-át.)

2. §.

A kisipari és mezőgazdasági szövetkezetekre, melyek a gyári jellegtől függetlenül részesíthetők állami kedvezményekben, a jelen végrehajtási utasítás 1. §-ában gyári jelleg megítélhetése szempontjából megállapított ismérvek a kedvezményezhetőség kérdésének elbírálásánál ehhez képest nem alkalmazandók, a hajóépítő telepek, hajógyárak és csuszdák, hajójavítóhelyek, uszó- és szárazdokkok azonban csak az esetben részesíthetők kedvezményekben, ha a jelen utasítás 1.

§-ában megállapított követelményeknek is megfelelnek.

3. §.

A törvény 2-dik §-ának a) pontja szerint állami kedvezményekben részesíthetők nemcsak a törvény 1. §-ában említett, újonnan keletkező gyárak, hanem a már fennálló és egyébként a törvény 1. §-a első bekezdésének megfelelő gyáraknak a technika fejlődése szerint berendezett lényeges üzemi kibővítései is. A törvény szerint tehát az illető új, vagyis a törvény hatályba lépte után üzembe helyezett üzemágakban oly cikkeket kell gyártani, amelyek a magyar szent korona országaiiban gyárilag egyáltalán elő nem állítanak, vagy nem oly mértékben, hogy a fogyasztás jelentékenyebb részét fedeznék, vagy általában oly iparcikkeket, amelyek gyártásának fokozását általános közgazdasági érdekek teszik kívánatossá. Ezen üzemágaknak azonban terjedelmükre és jellegükre nézve a törvény szerint lényeges üzemi kibővítéseknek, vagyis olyanoknak kell lenniök, hogy önmagukban is megfeleljenek azon követelményeknek, amelyek a jelen utasítás 1. §-ában a gyárakra nézve meg vannak állapítva.

Ha valamely az itt szóban forgó törvény alapján állami kedvezményekben nem részesíthető gyár bővíti ki üzemét oly üzemággal, amelyben gyártott cikkek a törvény értelmében kedvezményezhetők, ezen üzemág az esetben, ha a gyárakra nézve a jelen utasítás 1. §-ában megállapított követelményeknek önmagában is megfelel, új gyárnak tekintendő és mint ilyen kedvezményekben részesíthető.

4. §.

A törvény 2. §-ának b) pontja szerint állami kedvezményekben részesíthető közműhelytelepek ezen törvény szempontjából azok az 1899: XLIX. t.-c. hatálybalépte óta keletkezett létesítmények, amelyek egyes vagy társult iparosoknak ezeknek kizárólagos használatára, meghatározott időre és a kereskedelemügyi m. kir. miniszter által meghatározott bérért és az általa meghatározott föltételek mellett zárt munkahelyiségeket és hajtóerőt bocsátanak rendelkezésére, keletkezésük időpontja pedig az a nap, amelyen üzembe helyezettek.

5. §.

A törvény 2. §. b) pontjának további rendelkezése szerint állami kedvezményekben részesíthetők továbbá a villamosságot előállító ipartelepeknek azok a jelen törvény hatálybalépte után üzembe helyezett (10. §.) üzemágai, amelyek ipari vagy mezőgazdasági célokra áramot (erőt) szolgáltatnak, ha magukat az áramszolgáltatás árai tekintetében a kereskedelemügyi miniszter által megállapított föltételeknek alávetik. Kivételt képez e tekintetben a világítás céljaira szolgáltatott áram, amely állami kedvezményben nem részesíthető. A törvény ezen rendelkezése csakis közhasználatu, vagyis oly áramfejlesztő telepekre vonatkozik, melyek kötelezik magukat arra, hogy

teljesítő képességük határáig más vállalatoknak meghatározott föltételek mellett villamos áramot szolgáltatnak. A saját célra előállított áram csak abban az esetben részesíthető állami kedvezményekben, ha az üzem, amelynek céljaira az áram szolgál, maga is kedvezményezett.

6. §.

A törvény 2. §-ának c) pontja értelmében állami kedvezményekben részesíthetők még a nagyobb számú háziiparosok rendszeres foglalkoztatására létesített vállalatok, ideértve a háziiparosok termelő szövetkezeteit is, a d) pont értelmében pedig a kisipari és mezőgazdasági szövetkezeteket is, ha a törvény rendelkezései alá eső cikkeket állítanak elő és a törvény életbelépte után helyeztetek üzembe.

Háziiparosoknak — az esetről-esetre történendő külön elbírálást is fentartva — az itt szóban levő törvény szempontjából azon otthon dolgozó munkások tekintendők, akiknek az ipar nem kizárólagos és főfoglalkozásuk és egyes iparcikkeket rendes ipari munkások igénybevétele nélkül, esetleg hozzátartozóik segítségével, állítanak elő.

7. §.

A törvény 2. §-ának e) pontjában említett hajóépítő telepek, hajógyárak és csuszdák, valamint a műszaki igényeknek megfelelően berendezett hajójavitóműhelyek, uszó- és szárazdokok az esetben részesíthetők állami kedvezményekben, ha a törvény hatálybalépte után helyeztetek üzembe.

8. §.

A törvény 4. §-ában említett mezőgazdasági szeszfőzdék közé csak azon szeszfőzdék sorozhatók, amelyek az érvényben levő szeszadótörvény végrehajtási utasításában a mezőgazdasági szeszfőzdekre nézve megállapított összes föltételeknek együttesen megfelelnek és amelyeknek mezőgazdasági jellegét az illetékes pénzügyigazgatóság ez alapon igazolja.

Ezen mezőgazdasági szeszfőzdékkel egyenlő elbírálás alá esnek azok a kapcsolatos szeszfinomítók is, amelyek mezőgazdasági szeszfőzdékben léteznek és csakis saját, kedvezményekben részesülő mezőgazdasági szeszgyárakban termelt nyers szeszüknek finomítását eszközlik, továbbá azon mezőgazdasági szeszfőzde üzemek által társulás útján létesített közös szeszfinomítók is, amelyek kizárólag az illető szeszfőzde-üzemek mezőgazdasági szeszfőzdeikben termelt szesz finomításával foglalkoznak. Ezen itt említett finomítókra az illető mezőgazdasági szeszgyáraknak engedélyezett állami kedvezmények kiterjednek. Ha a mezőgazdasági szeszfőzde-üzemek által társulás útján létesített közös szeszfinomítóban nemcsak kedvezményekben részesülő mezőgazdasági szeszfőzdeikben termelt szesz finomítatik, akkor a kedvezmények oly arányban érvényesítendők ezen közös szeszfinomítókra, amilyen arányban a közös finomítóban feldolgozott, a részesek kedvez-

ményekben részesülő mezőgazdasági szeszgyárakban termelt szesz áll az egyéb forrásokból eredő és szintén a közös finomítóban feldolgozott szeszhez.

Azok a szeszfinomítók, amelyek mezőgazdasági szeszfőzdékkal helyi összeköttetésben állanak ugyan, de az illető szeszfőzdékben termelt nyers szesz finomításán kívül még idegen termelésű nyers szesz finomításával is foglalkoznak, mely célból szabad raktárrá nyilvánítatnak, a kapcsolatos mezőgazdasági szeszfőzde részére engedélyezett kedvezményeket csakis a saját termelésű nyers szeszre nézve igényelhetik.

9. §.

Cognacgyárak az itt szóban levő törvényben meghatározott állami kedvezményekben csak az esetben részesíthetők, ha a törvényben és ezen végrehajtási utasításban megállapított egyéb követelményeknek megfelelnek és a cognacot csak az 1893: XXIII. t.-cikk és ennek végrehajtási rendelete, vagy későbbi törvények és rendeletek szerint természetes borból kizárólag lepárolás útján állítják elő és amelyek tulajdonosainak a magyar szent korona országainak területén nincs olyan más cognacgyárak, amely a fenti követelményeknek meg nem felel és nem áll a jelen utasítás 52. §-ában meghatározott ellenőrzés alatt.

10. §.

Annak megállapításánál, hogy valamely ipartelep vagy üzemág a törvény 1., 2., 4. és 6. §-ai szempontjából mikor helyeztetett üzembe, mindenkor az az időpont veendő figyelembe, amidőn a telep első berendezésének és szokásos munkaidejének megfelelő napi termelőképessége 25%-át az illető telep rendes munkaideje mellett első ízben elérte, vagyis amidőn az ipartelegen naponként termelhető iparcikkek mennyiségének legalább 25%-át értékesíthető és forgalomba hozható alakban előállította.

Közműhelytelepeknél az említett §-ok szempontjából azon időpont mérvadó az üzembehelyezést illetőleg, amidőn az első bérlő beköltözött.

Háziipari vállalatoknál az említett §-ok szempontjából azon időpont veendő mértékadó, amidőn az ipari vállalat a részére kötelezőleg megállapított háziiparosok létszámának legalább 25%-át foglalkoztatja.

A törvény értelmében állami kedvezményben részesíthető kisipari és mezőgazdasági szövetkezetek üzembe helyezésének időpontja azon időpont, amidőn közös számlára kezdenek termelni.

A hajóépítőtelepek, hajógyárak és hajójavitó műhelyek üzembehelyezési időpontjának megállapításakor a jelen §. első bekezdésében foglaltak alkalmazandók megfelelő módon, az uszó- és szárazdokkok pedig azon időponttól kezdve tekintendők üzembehelyezetteknek, amidőn először használatba vétettek.

11. §.

Az üzem megkezdésének a napja — az előző §-ban az üzembehelyezés napjára nézve megállapítottaktól eltérően — az a nap, amelyen a kereséses vállalat üzemét általában megkezdte, tekintet nélkül arra, hogy mily mértékben használta ki termelőképességét.

II. FEJEZET.

Az engedélyezhető kedvezményekről.

12. §.

A törvény 1. §-a felsorolja azon adó-, illeték-, díj- és egyéb kedvezményeket, amelyekben a törvény hatálya alá tartozó iparvállalatok az állam által részesíthetők.

Igényük van ezeknek a vállalatoknak az 1870: LI. törvenyzikk 2. §-ában megadott házadómentességre, amely állandó adómentesség a házadón kívül kiterjed az ezen adó után járó általános jövedelmi pótdóra, az országos betegápolási pótdóra és a házadó után kivethető egyéb köz-, vagy községi terhekre is.

(Folyt. köv.)

Hirek.

— **Királyi kitüntetés.** A Budapesti Közlönyben olvastuk:

Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztésére Kiss Áronnak, a tiszántuli református egyházkerület püspökének, a magyar országgyűlés főrendiháza tagjának, — egyháza érdekében és általában a közpályán kifejtett sok évi buzgó és érdemdús működése elismerésül Lipót- rendem lovagkeresztjét díjmentesen adományozom.

Kelt Ischlben, 1907. évi július hó 23-án.

Ferencz József s. k.

Zichy Aladár gróf s. k.

A kitüntetett férfit a legmélyebb tisztelettel üdvözljük és szivünkben kívánjuk, hogy még sokáig örülhessen a királyi kegynek és gyönyörködhesse hosszú élete munkássága gyümölcseit látva.

— **Személyi hir.** Firczak Gyula munkácsi püspök a vasárnap tartandó görög katolikus templom alapköve letételének ünnepségére városunkba érkezett. Vecsey Imre főjegyző, lapunk főszerkesztője és Végh Gyula főkapitány szabadságra elutaztak. A főjegyző Abbáziában, a főkapitány Trencsénleplitzen tölti szabadság idejét.

— **Kinevezés.** Ó Felsege Kerpely Kálmán debreczeni gazdasági akadémiai tanárt, gazdasági akadémiai igazgatóvá nevezte ki.

— 2521/1907. eln. sz. **Valamennyi hivatalfőnöknek.** Helyben. Felkérem Cimedet, hogy az 1906. évi polgármesteri jelentéshez szükséges adatokat hozzám 8 nap alatt beküldeni sziveskedjék. Debreczen, 1907. augusztus 8. Kovács József, polgármester.

— **Szabadságon.** Takács Bálint városi iktató augusztus 1-én kezdte meg harminc napra terjedő szabadság idejét.

— **Pozsony és a vidéki hus behozatala.** Pozsony sz. kir. város egészségügyi bizottsága a rendőrfőkapitány javaslatára azt indítványozza a törvényhatósági bizottságnak, hogy a vidéken vágott

szarvasmarha, juh, kecske és sertés közfogyasztásra szánt hús vasuton, hajón, vagy tengelyen a városba csak akkor szállítható, ha a husvizsgálat teendőkkel megbízott állatorvos bélyegzőjével darabonként le van bélyegezve és a küldemény oly állatorvosi igazolvánnyal ellátva, mely arról tanuskodik, hogy a hús olyan állattól ered, mely élő állapotban és levágása után szabályszerűen megvizsgáltván, emberi élelemre alkalmas. A vidéken vágott szarvasmarha helyi fogyasztása csak az esetben engedhető meg, ha legfeljebb öt darabra van vágva, míg kisebb állatok húsát hosszirányban két darabra kell vágni. Ezen erélyes intézkedésre a városban veszedelmesen pusztító lépfene adott okot.

— **Wilson cirkusz.** Magyarország legnagyobb cirkuszának igazgatója Wilson Zsigmond megkezdte előadásainak sorozatát. A műsor napról napra a legérdekesebben van összeállítva és az igazgató mindent elkövet, hogy a közönség jól érezze magát a tágas és gyönyörűen világított helyiségben. Wilson nem dolgozik olcsó reklámokkal, hanem amit ígér, azt meg is adja. Kifűnő erők működnek nála és hogy egyebet ne említsünk ez alkalommal, Peivei Lucia és Felsciáno bámulatra méltó mutatványai páratlanok. Auguszt jóízű mókái, melyek mindenkor a jó ízlés határai között mozognak, megnevetetik még a legkomolyabb embert is. A cirkusz belépő jegyei olcsók, úgy, hogy azokat a szegényebb ember is könnyen megszerezheti. Jó lélekkel ajánljuk a cirkusz látogatását közönségünk figyelmébe.

11,701/1907. sz.

Ló és szarvasmarha árverés.

A Debreczen sz. kir. város tulajdonát képező törzsménésből, továbbá a törzsgulyából kiselejtett és számfeletti lovak és szarvasmarháknak nyilvános szóbeli árverésen leendő eladatása rendeltetvén el, értesítettnek az érdeklődők, hogy a lovak a f. 1907 augusztus 11-dik napján, a szarvasmarhák f. 1907 augusztus 12-dik napján mindenkor d. e. 9 órakor az országos ló és szarvasmarha vásárban fognak elárvereztetni, amely árverésre az érdeklődők meghivatnak.

Az árverés előtti napokban a lovak, szarvasmarhák a város epreskerti telepén megtekinthetők. Kelt Debreczen, 1907 augusztus hó 5-én.

A városi tanács.

240. vrs. sz. Hajdu vármegye és Debreczen sz. kir. város főispánjától 1907.

Pályázati hirdetmény.

Debreczen szabad királyi város törvényhatóságánál a házipénztári ellenőri állás üresedett meg. Ezen állás, mely évi 2000 korona fizetésből és 400 korona lakáspénzből álló javadalmazással van egybekötve, Debreczen szabad királyi város törvényhatóságának az alábbi határidő lejárta után tartandó legközelebbi rendes közgyűlésen fog választás útján betöltetni.

Felhívom mindazokat, akik erre az állásra pályázni kívánnak s az 1883. évi I. t.-c. 18. §-ban

körölrít minősítést kimutatni képesek, hogy okmányaikkal felszerelt pályázati kérvényeiket hozzám, mint a kijelölő választmány elnökéhez folyó évi szeptember hó 1-ső napjának délelőtt 12 órájáig annyival is inkább benyujtsák, mert a későbbben érkező pályázati kérvények figyelembe véteteni nem fognak.

Ez alkalommal a választás folytán esetleg üresedésbe jövő állásokra is pályázat nyitattik. Debreczen, 1907 augusztus 1.

Weszprémy Zoltán s. k.
főispán.

223/1907. vrs. sz.

Pályázati hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város törvényhatóságánál egy rendőrfőkapitánysági iktatói állás jött üresedésbe, mely állás Debreczen sz. kir. városnak az alábbi határidő lejárta után tartandó legközelebbi bizottsági rendes közgyűlésén választás útján fog betöltetni.

Ezen állás évi 1500 korona fizetés és 300 korona lakbérből álló javadalmazással van egybekötve.

Felhívom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják s a törvényben előirt minősítést kimutatni képesek, hogy okmányaikkal felszerelt pályázati kérvényeiket hozzám, mint a kijelölő választmány elnökéhez folyó évi augusztus hó 21. napjának délután 5 órájáig annyival is inkább benyujtsák, mert a későbbben érkező pályázati kérvények figyelembe véteteni nem fognak.

Ez alkalommal a választás folytán esetleg üresedésbe jövő állásokra is pályázat nyitattik.

Debreczen, 1907 július hó 17.

Weszprémy Zoltán,
főispán.

10822—1907. sz.

Árverési hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város tanácsa közhírré teszi, hogy a város tulajdonát képező s a debreczeni 9216. sz. tjkvben A + 155 hrsz. alatt felvett 5685/I — 20/b. — 1/1 hrsz. ingatlanok:

1. az 5685/I—20/b—3/b—1/1—a	hrszámmal jelölt része	292	négyszög-öl.
2. „ 5685/I—20/b—3/b—1/1—b	„ „ „	292	„ „
3. „ 5685/I—20/b—3/b—1/1—c	„ „ „	292	„ „
4. „ 5685/I—20/b—3/b—1/1—d	„ „ „	292	„ „
5. „ 5685/I—20/b—3/b—1/1—e	„ „ „	293	„ „

területtel; — továbbá az ugyanazon tjkvben A + 156. hrsz. 5685/I—20 b—3/b—1/2 hrsz. ingatlanak 5685/I—20/b—1/2—a helyrajzi számmal jelölt része 280 négyszögöl területtel a törvényhatósági bizottsági közgyűlésnek 280/15,962—1906. bkgy. sz. alatt hozott s a m. kir. belügyminiszter által 1917/1907 III. fő sz. alatt jóváhagyott határozata folytán a folyó 1907 szeptember 12-ik napján a városháza közgyűlési termében tartandó nyilvános árverésen eladatik; mely árverésre az árverelni szándékozók azzal a megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az árverési feltételek a hivatalos órák alatt a számvevői hivatalban megtekinthetők.

Debreczen, 1907 július hó 25-én.

A városi tanács.

51883.
X. 12. sz.

Pályázati hirdetmény.

A gödöllői m. kir. állami méhészeti gazdaságban f. évben szeptember hó 15-én megkezdendő két éves méhészmunkás tanfolyamra pályázat hirdetnek. Fel fog vétetni hat oly egyén, kik 16. életévüket betöltötték, de 35-ik életévüket még nem haladták. A felvételt kérő és egy koronás bélyeggel ellátott folyamodványokat a m. kir. földmivelésügyi miniszterhez (Budapest. V. Országház-tér 11.) folyó évi augusztus hó 15-ig a következő okmányokkal felszerelve kell benyújtani:

1. Keresztlevél (születési bizonyítvány).
2. Az elemi népiskola négy osztályának elvégzéséről szóló bizonyítvány.
3. Hiteles bizonyítvány arról, hogy folyamodó valamely mező-, kert-, szőlő-, vagy erdőgazdaságban mint segédmunkás, vagy mint egyéb alkalmazott legalább egy évet gyakorlatilag töltött és használhatóságának s megbízhatóságának tanujelét adta. A földmives vagy kert munkás iskolát végzettek előnyben részesülnek.

4. Azoknak, kik szülői gondozás alatt nem állanak, kifogástalan magaviseletükről tanuskodó községi bizonyítványt, azoknak pedig, kik szülői vagy gyámi gondozás alatt állanak, az említett községi bizonyítványon kívül, még a szülők, esetleg gyámjuk oly beleegyező nyilatkozatát is kell mellékelniök, mely az illetőnek a tanfolyamra való belépést megengedi.

5. Csatolandó továbbá az ép, egészséges és munkára edzett testalkatot igazoló orvosi bizonyítvány, a himlőoltási bizonyítvánnyal együtt.

6. A hadköteles sorban levők részéről szükséges annak feltüntetése, hogy a katonai szolgálat teljesítésének ideje, a gazdaságban töltendő két éve tartamával nem esik össze. Előnyben részesülnek azok, kik hadkötelezettségüknek már eleget tettek.

A tanfolyamra fölveendő egyének a telepen szabad lakást és államköltségen teljes ellátást kapnak. A hallgatók betegség esetén ingyenes orvosi segélyben és gyógyszerben részesülnek.

A szükséges könyveket, írószereket, a gyakorlati munkához megkívántató felszereléseket, szerszámokat és eszközöket a tanulóknak használatra a gazdaságban kapják. Ezekon kívül évenként minden növendék 60 kor. ruhapénzben is részesül, oly módon, hogy a szükséges ruházatról ezen összeg erejéig a gazdaság vezetője gondoskodik.

Budapest, 1907 július 9-én.

M. kir. földmivelésügyi miniszter.

11,232.
1907. sz.

Hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város rendelete folytán közhírré tétetik, hogy a város tulajdonát képező alábbi hirdetmények u. m.:

„Bégány“ csapszék 1908. évi január hó 1-től 1910. évi december 31-ig terjedő 3 évre;

„Epres-kerti“ csapszék 1908. évi január hó 1-től 1910. évi december hó 31-ig terjedő három évre;

A baromvásártéren levő csárda az 1908. évi január hó 1-től 1910. évi december hó 31-ig terjedő három évre;

A várad-utcai sorompó mellett fekvő 1200 □-öl területű faraktári hely 1907. évi október hó 1-től 1910. évi október 1-ig terjedő három évre;

A Józsa-kert és a nagyerdő között fekvő Holcsi-féle 4 hold 58 □-öl területű föld 1907. évi október 1-től 1910. évi október hó 1-ig terjedő 3 évre;

A várad-utcai cigánysor végén, a régi sertés-vásár-térre vezető ut jobb oldalán fekvő, eddig is faraktárnak használt 1200 □-öl terület 1907. évi október 1-től 1910. évi október 1-ig terjedő három évre;

A gépjavitó műhelytelep területéből visszamaradt 18 hold 1200 □-öl területű föld 1907. évi október hó 1-től 1913. évi október hó 1-ig terjedő hat évre;

A tócsás-kerti 61 hold 3 □-öl területű „Bika-tilalmas“ és a mellette fekvő s 32 hold 546 □-öl területű „Fűzfa-csöszház“ környékén levő földek 1907. évi november 1-től 1913. évi november 1-ig terjedő hat évre;

A sintér-telep hátamögötti homokhordásos föld az 1907. évi október 1-től 1913. évi október hó 1-ig terjedő hat évre;

A város telkei után a felosztott belső legelőből kiadott s az „Apafája“ erdőtől a „Sziki-gyakori“ bérlet határáig terjedő 441 kat. holdat és 26 □-ölet tevő új osztású föld az 1907. évi november 1-től 1913. évi november 1-ig terjedő hat évre;

A boldogfalvai-kert és a mikepéresi-ut között fekvő 36 hold föld 1907. évi október hó 1-től 1913. évi október 1-ig terjedő hat évre;

A Téglás-kert északi oldala és a vasut között fekvő 12 hold 803 □-öl területű föld 1907. évi okt. hó 1-től 1913. évi október hó 1-ig terjedő hat évre, — folyó 1907. évi augusztus hó 16-án, d. e. 9 órakor a városháza közgyűlési termében megtartandó nyilvános árverésen haszonbérbe fognak adatni.

Mely árverésekre az árverezni szándékozók azon figyelmeztetéssel hivatnak meg, hogy az árverési feltételek a város számvevő hivatalánál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Debreczen, 1907 július 29-én.

A városi tanács.

Meghívás.

A debreczeni m. kir. Pénzügyigazgatóság 37,257/II—1907. számú s a város tanácsához intézett átiratával a borítal és húsfgyasztlási adónak az 1908—1910 évre újabb 3 évre leendő biztosítása tárgyában az egyezkedési tárgyalás határidejét a f. 1907. évi augusztus 12-ik napjának délelőtti 9 órájára a városházához tűzte ki.

Ezen egyezkedési tárgyalásra — a városháza közgyűlési termébe — a Debreczen sz. kir. város

területén lakó s korlátlan italméréssel foglalkozó, továbbá a hentes és mészáros iparosok azzal hivatnak meg, hogy vagy az összes adóköteles felek, vagy azok többségének kir. közjegyző előtt hitelesített megbízó levéllel ellátott egy vagy több megbízottja is a tárgyaláson megjelenhet.

Debreczen, 1907 augusztus hó 1-én.

A városi tanács.

11,242.
1907. szám.

Verseny tárgyalási hirdetés.

Debreczen sz. kir. város által építendő tanyai iskolák építési munkáinak biztosítására zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

Öt tanyai iskola építési munkái biztosítottak és pedig:

1. Az „Ebesen“.
2. A „Nagycserén“.
3. A „Szepesen“.
4. A „Hegyesen“.
5. A „Pacson“.

A tanyák helye a városi mérnöki hivatalnál kitett térképen megtekinthető.

Egy tanyai iskola építési munkái a következő végösszegekkel vannak előirányozva:

	Iskola és lakás		Istálló		Sertés- és tyúk ól		Ürszék		Kert és sütő-kemence		Összesen	
	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.
I. Kőmives munka	5756	97	921	60	—	—	143	58	70	—	—	—
II. Tetőfedő „	1230	15	—	—	—	—	—	—	—	—	7908	72
III. Acs „	4105	12	382	—	150	—	300	—	1430	—	4487	12
IV. Bádogos „	487	70	—	—	—	—	—	—	—	—	487	70
V. Asztalos, lakatos, mázoló, üveges munka	1241	20	—	—	—	—	—	—	—	—	1241	20
VI. Szobafestő munka	96	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96	—
VII. Különfélék	689	—	64	—	—	—	—	—	—	—	753	—
Összesen	13,606	14	1367	60	150	—	443	58	1500	—	17,067	32

azaz tizenhétezerhatvanhét korona 32 fillér.

Ajánlatok iskolánként külön egy iskola összes munkáira fogadtatnak el s munkanemenkénti ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Ajánlat bármelyik iskolára külön és önállóan is, de az összes iskolákra együtt is tehető.

Ajánlatot tehet minden kellő képesítéssel bíró debreczeni iparos.

Ajánlattevő köteles az előirányzott összeg 5%-át készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirban bánatpénzül f. évi augusztus hó 20. délelőtt 10 óráig a házipénztárnál letenni s a letéti jegyet ajánlatához csatolni.

Az ajánlat számtételei számmal és betűvel kiirandók, általában az ajánlatoknak olvasható irással kell kiállítva lenni s kétséget támasztható kifejezéseket ne tartalmazzon.

Ajánlattevő köteles ajánlatában kijelenteni, hogy a terveket, költségvetést, vállalati általános és részletes feltételeket, helyi viszonyokat teljesen ismeri s magára kötelezőnek elfogadja.

A kellően felszerelt írásbeli zártajánlatok f. 1907. évi augusztus hó 21-én délelőtt 11 óráig a polgármesteri hivatalba nyújtandók be s augusztus hó 21-én délelőtt 11 órakor a városház nagytermében nyilvánosan bontatnak fel.

Elkészve beadott, a feltételeknek meg nem felelő, kellően fel nem szerelt, távirati és utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Minden ajánlattevő ajánlatával a felbontástól számított három hónapig kötelezettségben marad.

A városi tanács fentartja magának a jogot, hogy a beérkező ajánlatok közül szabadon választhasson, vagy azok mellőzésével a munkálatokat más uton biztosíthassa.

A helyszíni rajztervek, költségvetés és vállalati feltételek a városi mérnöki hivatalban (Simonffy-utca 2/b., II. em.) a hivatalos órák alatt (d. e. 8—1-ig) megtekinthetők s ugyanott a kívánt felvilágosítások megadatnak.

Kelt Debreczen sz. kir. város tanácsának 1907. évi július hó 30-án tartott üléséből.

A városi tanács.